

Галина Георгиева

Из Астероид 35 111

Пиеса в четири акта с пролог и епilog*

ДЕЙСТВАЩИ ЛИЦА

МЪЖ 1

МЪЖ 2

ГЕОРГИ ЕФРОН, МУР, син

АРИАДНА ЕФРОН, АЛЯ, дъщеря

СЕРГЕЙ ЕФРОН, съпруг

ГЛАС 3, женски

ГЛАС 4, мъжки

ПРОЛОГ

Преди вдигането на завесата се чува запис от разговор между четирима участници – трима мъже и една жена.

ГЛАС 1. Мисля да напиша поема за синтетичния каучук.

ГЛАС 2. Може ли?

ГЛАС 1. Защо да не може? Всичко е *тема*!

ГЛАС 2. От сърце ли ще е?

ГЛАС 1. От сърце... и от душа! Отвътре!

ГЛАС 2. За какво ще служи?

ГЛАС 1. Днес синтетичният каучук е важна сплав на нашия прогрес.

ГЛАС 2. Сърцето на прогреса! Значи е нужно!

ГЛАС 3 (женски). Синтетичният каучук не се нуждае от поеми, за него има заводи! От поезия се нуждаят само нещата, от които не се нуждае никой. Тя е най-бедното място на цялата земя. И тя е място свято.

ГЛАС 2. Коя е тази?

ГЛАС 4. Марина Цветаева. Поетеса.

ГЛАС 1. Наша ли е?

ГЛАС 4 (тръгва да отговаря, но се спира).

ГЛАС 1. Откъде е?

ГЛАС 4. От предела. От най-горния регистър. От края на последната октава.

ГЛАС 2. Откъде?

* В пиесата са използвани факти от живота на руската поетеса Марина Цветаева и нейното семейство.

Галина Д. Георгиева завършва кинорежисура в НБУ. Преди това е завършила руска филология в СУ „Св. Климент Охридски“ с докторат по руска литература на ХХ век. Автор е на книгата „Авангард и соцреализъм. Проблемът за лириката в Русия през периода 1917-1934“. Участва в редица международни работилници по сценарно писане и режисура. Неин сценарий („Репетиции“) печели първа награда на конкурса на Ниси Маса за най-добър сценарий в Европа.

Автор е на документалния филм „Булеварден роман“ (селектиран на София филм фест), на научнопопулярния „БАН 145 години“ (излъчен по БНТ), на няколко игрални късометражни филма. Последният ѝ филм „Френско кино“ е подкрепен от НФЦ. Работила е като асистент-режисьор във филмови продукции на Ст. Командарев, Р. Спасов, К. Бонев. Автор на критически материали в културната периодика. Главен асистент в Института за литература, БАН.

ГЛАС 4. Тръгна от предела и стигна... по-далеч от всички ни.

ГЛАС 2. Значи може да е наша.

ГЛАС 1. В ямб ли пише?

ГЛАС 4. В амфибрахий, понякога в дактил.

ГЛАС 1. А вие кой сте?

ГЛАС 4. Неин наследник.

ГЛАС 2. По чия линия?

ГЛАС 4. По занятие... Аз съм Онзи, който пуши в тъмното и вдишва гнилия въздух на отлива. Аз съм Онази, която написа. Ще умра без да кажа. Аз бях! Аз съм – крайната черта на времето, пределът на хоризонта!

Завесата се вдига.

I АКТ. 10-И ОТДЕЛ (ОТЧЕТНО-АРХИВЕН)

МЪЖ 2 е качен на стълба, рови се в стар каталог. Облечен е семпло, като в облеклото му ярко се открояват две червени нашивки. **МЪЖ 1** е седнал зад груба маса – пред него е разгърнатата папка – Инвентарната книга, слуша партньора си и отбелязва в папката. **МЪЖ 1** е облечен по същия начин, но има три червени нашивки. На видно място в помещението стои надпис. 10-и ОТЧЕТНО-АРХИВЕН ОТДЕЛ.

МЪЖ 2 (чете от картонче в каталога). С „Макаров“, февруари месец. Оставил писмо и дългове.

МЪЖ 1. Номер?

МЪЖ 2. 56.

МЪЖ 1 (отбелязва в папката). Номер 56.

МЪЖ 2. С винтовка... с пневматична винтовка!?

МЪЖ 1. Сигурно е служил.

МЪЖ 2. Сигурно. Ноември. Оставил... къща, нива и две писма. Номер 57.

МЪЖ 1. 57... Описан.

МЪЖ 2. С „Берета 92“, януари. Оставил... жена и три кокошки. 58.

МЪЖ 1. 58... Протокол има ли?

МЪЖ 2 (вглежда се в картончето). Пише, че има.

МЪЖ 1. Предният има ли?

МЪЖ 2. Има.

МЪЖ 1. По-предният?

МЪЖ 2. И той.

МЪЖ 1. Идеално. *(Дава знак да продължи.)*

МЪЖ 2. С „Валтер ПП“ ... ноември. Оставил... нищо не е оставил. 59.

МЪЖ 1 *(отмята)*. 60?

Мъж 2. Няма 60. Дотука. *(Преглежда набързо картончета в цялото чекмедже.)*

Така, така, така... Обща бройка – 14.

МЪЖ 1 *(сверява с папката)*. 14 огнестрелни! Нататък!

МЪЖ 2 *(отваря чекмедже, на което пише „Отрови“)*. Отрови. С отрова за мишки, март. Оставил самовар, крава и болен баща.

МЪЖ 1 *(отваря нова папка)*. Номер?

МЪЖ 2. Води се 17.

МЪЖ 1. Правилно се води.

МЪЖ 2. 18... с цианид...

МЪЖ 1. Дай направо бройка!

МЪЖ 2. Чакай, чакай... тука има един, дето се е хвърлил под влака.

МЪЖ 1. Отива при други!

МЪЖ 2 *(вади му картончето)*. Отива при други... Бройка на отровите искаш ли?

(МЪЖ 1 му кима.) 21. Без тоя с влака.

МЪЖ 1. И при мен са 21. *(Пауза. 7 удавници, 14 с огнестрелни, 21 с отрови.*

Доволен.) Дай Други!

МЪЖ 2 *(вече е отворил каталога с Други)*. Номер 19... прерязани вени. Класика!

Протоколиран! Номер 20... с чук... Кой се самоубива с чук бе, човек!

МЪЖ 1 *(прекъсва го)*. При мен са 28.

МЪЖ 2. Кои?

МЪЖ 1. Другите.

МЪЖ 2 *(брои)*. При мен са 27.

МЪЖ 1. Дай пак!

МЪЖ 2 *(брои)*. 27.

МЪЖ 1. Кой ти е последният?

МЪЖ 2. Някой си с У.

МЪЖ 1 *(гледа в книгата)*. Успенски.

МЪЖ 2. Да. *(Сееща се.)* Добре де, нали извадихме от отровите оня с влака?! Слагаме го тука и готово. Стават 28.

МЪЖ 1. Не може! При мен след У има с Ц.

МЪЖ 2. С Ц?

МЪЖ 1. Ъхъ... някаква Цветаева.

МЪЖ 2 *(пак преглежда каталога)*. Как ѝ е първото име?

МЪЖ 1. Марина.

МЪЖ 2. Няма такава.

МЪЖ 1. Това не е добре.

МЪЖ 2 Ще ѝ направим картонче.

МЪЖ 1. Някъде има грешка.

МЪЖ 2. Или... ще я изтрием! От книгата *(прави жест)*, цък – изтриа!

МЪЖ 1. Има грешка по процедура.

МЪЖ 2. Тогава картонче.

МЪЖ 1. Има разминаване между Инвентарната книга и каталога. Грешка по процедурата на вписването.

МЪЖ 2. Но не е наша.

МЪЖ 1. Ще я направят наша. Предишните ги няма. Изпратиха ги на Север.

МЪЖ 2. Опааа.

МЪЖ 1. Сега разбираш ли?

МЪЖ 2. Значи и нас могат да изпратят на Север?

МЪЖ 1. Може да се допусне. Ако не... поправим грешката.

МЪЖ 2. А може и да е нарочно. За да ни гледат сеира.

МЪЖ 1. Чак толкова. Аз съм с три нашивки.

МЪЖ 2. Вярно. Скоро и аз ще стана с три.

МЪЖ 1. По-лесно е да я изтрием от списъка.

МЪЖ 2. Или да ѝ направим картонче. Мисля, че картонче е по-лесно. Правим ѝ картонче, ти го правиш – (*посочва го*) с три нашивки – мушваме го, след У и си ходим! Чиста работа. (*Тихо.*) Тайна работа...

МЪЖ 1. Няма такава работа! Тука всичко е с протокол – черно на бяло.

МЪЖ 2. Пише ли кога е (*шепне*) извършено деянието?

МЪЖ 1. 31 август 1941 година, в Елабуга.

МЪЖ 2. Къде е Елабуга?

Двамата внезапно се сецат за нещо, което ги изпълва с възмущение.

МЪЖ 1. Не може! Не, не, не, не може!

МЪЖ 2 (*тихо*). Ами че това е... преди!

МЪЖ 1. Тия хора не четат ли вестници?! (*Изважда от джоба си сгънат на четири лист от вестник, подава му го.*) Чети!

МЪЖ 2 (*взима вестника*). Според новоприетия Декрет за лятната физическа култура на гражданите (ЕЛФЕКА на гражданите) между 1 май и 1 септември никой не може да извършва каквото и да било посегателство над себе си. Деяния, чиято крайна и предумишлена цел е самоубийство, могат да се извършват в регламентираното за това време, тоест в есенно-зимния сезон.

МЪЖ 1. Лятото не може!

МЪЖ 2. Не е... удобно.

МЪЖ 1. Още един ден да бе изчакала поне! (*Поглежда пак в книгата, изумява се още повече.*) Ами тука е действано с въже.

МЪЖ 2. Как така с въже?

МЪЖ 1. Така. Обесила се е!

МЪЖ 2. И това не може! Забранено е! (*Пак чете от вестника.*) Деянието може да се извършва с отрова, с огнестрелно оръжие, чрез самозапалване, чрез удавяне, чрез телесна щета – прерязване на вени, удар с брадва и други (други е подчертано), но не и с въже, тоест чрез обесване.

МЪЖ 1. Да беше се гръмнала!

МЪЖ 2. Да беше! А защо не може с въже?

МЪЖ 1. Ти административния правилник чел ли си? (*Показва му го, окачен на стената.*) С въже работим само ние, понякога и с тел (*прави жест на удушаване*).

По традиция! И по избор! Само достойните... са достойни за въже.

МЪЖ 2. А онзи... Есенин?

МЪЖ 1. Той е отпреди Декрета.

МЪЖ 2. А, да. А може и да е бил достоен?!

МЪЖ 1. Донеси й папката!

МЪЖ 2. Не е ли прибързано?

МЪЖ 1. Нарушени са две забрани от Декрета, известен като „ЕЛФЕКА на гражданите”. деянието е извършено извън сезона, деянието е извършено с въже.

МЪЖ 2. Бих закусил.

МЪЖ 1. Какво би?

МЪЖ 2. Закусил?

МЪЖ 1. С хайвер едва ли не?

МЪЖ 2. И каша ми стига. Овесена каша с чай.

МЪЖ 1. Първо папката!

Мъж 2 се подчинява без желание, слиза от стълбата, рови в няколко шкафа, намира папката на Цветаева. Отварят я – на първия лист пише. Марина Цветаева. ПУЕТ, ПРЕВОДАЧ. Следват множество празни листове.

МЪЖ 1. Марина Цветаева. Поет. Зачеркнато. Преводач. Не е зле, а? Зачеркнат поет! (Прави знак, че ще я изтрие от книгата.)

МЪЖ 2 (вижда с дребни букви нещо, чете). Оставила. две деца, мъж, накити, тетрадки и три писма. (Замисля се.) Но има и основание за картонче! (Оглежда се.) Могат да ни сервира поне чай!

МЪЖ 1. Кой да ни сервира?

МЪЖ 2. Някой. Явно ще пишем протокол?!

МЪЖ 1. Ще свършим бързо.

МЪЖ 2 Аз бързо го пия. А и нали си с три нашивки?!

МЪЖ 1 (с променен тон и вид). Викай ги един по един! Ще разпитваме!

МЪЖ 2. Кого ще разпитваме?

МЪЖ 1. Когото е оставила! Две деца, мъж...

МЪЖ 2. Дали са живи?

МЪЖ 1. Който е останал. Намери ми писмата и тетрадките!

II АКТ – РАЗПИТ 1 – ГЕОРГИ ЕФРОН, МУР

На сцената е тъмно. Двамата мъже светят с фенерче и четат измачкано писмо.

МЪЖ 1. Не ме погребвайте жива! Проверете добре!

МЪЖ 2 сърба чай. Глухо жужене се носи из въздуха. В този момент електрическото таблото щраква и лампите светват, жуженето изчезва.

МЪЖ 2. Дойде! Токът дойде!

МЪЖ 1 (вижда Мур). Синът... заповядайте... дойде синът! (Мушва писмото в джоба

си.) Приготовили сме ви бонбони. Заповядайте!

МЪЖ 1 минава край масата, взима бурканче с бонбони, опаковани в различни цветни картинки, подава му ги, но Мур отказва, мъжът го приканва.

МЪЖ 1. Последните от тази поредица.

МЪЖ 2. Догодина ще има друга – с Мечока Миша Късокраков!

МУР. И трите писма ли са при вас?

МЪЖ 1. Чакайте, чакайте! Дайте по протокола!

МЪЖ 2. По протокола е най-добре.

Двамата се настаняват, придават си важност, Мур също сяда.

МЪЖ 1. Име?

МУР. Георги Ефрон, Мур.

МЪЖ 2 (*изкарва го на песен*). Мурка, ты мой Муръночек, Мурка, ты мой котъночек.

МЪЖ 1. Доста буржоазно.

МУР. Идва от Хофман. От котарака Мур на Хофман. (*Двамата не реагират.*) Немски писател, романтик.

МЪЖ 2. Още по-буржоазно.

МЪЖ 1. Кажете ми, Георги... Мур, какви бяха отношенията ви с лицето Марина Ивановна Цветаева?

МУР. Вижте, аз съм мъж с приятен и мек нрав... (*Оправя ръкава на ризата си.*)

МЪЖ 1 (*подава му кутията с бонбони*). От поредицата „Московчани“! (*Този път Мур си взима.*)

МЪЖ 2. Като покойната! Московчанка, нали, майка ви е московчанка?!

МУР (*оставя бонбона*). Вижте, случаят е стар.

МЪЖ 2. Може и да е стар, но ние правим протокол.

МЪЖ 1. Потвърждавате ли, че сте последният, видял и разговарял с покойната приживе?

МУР. Не знаех, че с покойните може да се разговаря и иначе, НЕприживе. Последният съм, да. Доколкото с Марина Ивановна въобще можеше да се разговаря. (*Пауза.*)

Особено накрая.

МЪЖ 1. *Накрая.* Казвате го сякаш краят е бил...

МЪЖ 2. Предопределен.

МЪЖ 1. Целеположен.

МЪЖ 2. Предвещан! (*Онзи го поглежда лошо.*) Це-ле-по-ло-жен (*Записва в протокола, подава кутията с бонбони на Мур.*) Ето тук има и други – с бяла мечка, Миша на Север.

МУР. Откъде имате писмата й?

МЪЖ 1. Откъдето имаме и бонбоните.

МЪЖ 2. Ние сме архивен отдел. Имам архив.

МЪЖ 1. Кажете за края!

Мур мълчи.

МЪЖ 2. Били ли сте на Север?

МУР. В Париж съм бил.

МЪЖ 2 (*подава му бонбон*). С Миша на Север – вземете си!

МУР. „Остава ми само да се обеса“, ей така говореше. Всеки ден го говореше, даже го беше записала в една тетрадка...

МЪЖ 1. Значи признавате, че деянието е било планирано.

МУР. Никой не се самоубива спонтанно.

МЪЖ 2 (*диктува си и записва*). Целепоставено нарушение...

МЪЖ 1 (*поправя го*). Целеположено!

МЪЖ 2. ...нарушение на забраната от Декрета... (*Пауза.*) Можела е да изчака един ден! От първи септември вече може. „ЛЕФЕКА на гражданите“ беше пуснат навсякъде.

МЪЖ 1. Подозрително нетърпение за планирано деяние. (*Вади едното писмото от джоба си.*) А и в писмата пише...

МУР. Вижте, нямам отношение към... деянието. Нито към датата, нито към начина... Марина Ивановна не искаше да се връща в Русия. Знаеше, че това ще я погуби... буквално.

МЪЖ 1. Никой не знае какво ще го погуби буквално.

МУР. Поетите знаят. (*Спомня си.*) *Бързам, опитвам се да стигна... но си спомням, че съм забравила нещо, връщам се, търся... търся плоча... Морис Шевалие, любимата ми, с Donnez-moi la main, tam'zelle... Donnez-moi la main, Подайте ми ръка, госпожице... подайте ми ръка... А параходът е вече далеч – на километри... (Пауза.)* Това ми разказа, докато пътувахме от Франция за насам. Сънувала го вечерта, преди да заминем. Да беше се върнала за плочата.

МЪЖ 2. И да бяхте изпуснали парахода?!

МЪЖ 1. Да не твърдите, че... ние сме виновни, в смисъл – родината?

МУР. Твърдя... твърдя, че...

МЪЖ 1. ...сте станали жертва на лоши обстоятелства?

МУР. Това оправдание никога не ми е било на равнището. Твърдя, че... някои сънища са по-полезни от някои реалности.

МЪЖ 2. Мъдро! (*Към МЪЖ 1.*) Мъдро ли е?

МЪЖ 1. Продължете!

МУР. След като бяхме евакуирани от Москва в Елабуга... (*Мур най-после си взима бонбон, увит в целофан с маргаритка.*)

МЪЖ 2. Точно така с маргаритка! (*Пауза.*) Евакуирани заради войната?

МУР. Половин Москва беше евакуирана! С влакове, параходи! Ние бяхме с параход.

... Докато пътувахме, две възторжени дами й обещаха, че ще я уредят на работа в Чистопол – *знаят коя е и няма да я оставят.* В Чистопол бяха повечето писатели, нас ни свалиха в Елабуга.

МЪЖ 1. И?

МУР. В Елабуга нямаше нищо.

МЪЖ 2. Построиха аеродром!

МЪЖ 1. Как покойната се е сдобила с въжето?

Мур мълчи. МЪЖ 1 вади уж небрежно от джоба си и трите писма, после бавно ги прибира обратно.

МУР. Даде й го Борис Леонидович... Пастернак.

МЪЖ 2 (*записва*). Пас-тер-нак.

МУР. Борис Леонидович дойде у нас, за да помогне на Марина Ивановна да опакова багажа за заминаването, донесе й едно въже... здраво въже, с което да стегне куфара си. „Това въже всичко ще издържи, ако искаш, можеш и да се обесиш на него“, така й каза. На шега й го каза.

МЪЖ 1. Някои шегии са по-добри от други шегии.

МУР. Пастернак винаги е бил много непрактичен човек.

МЪЖ 2. Да го пишем ли виновен?

МЪЖ 1. Кой?

МЪЖ 2. Този, Пастернак.

МЪЖ 1. Сложи го под въпрос. От кого е намерено тялото?

МУР. От хазайката. Анастасия Ивановна.

МЪЖ 1. А вие къде бяхте по време на деянието?

МУР. Какво ми намекувате? Марина Ивановна не обичаше водата, отровата намираще за несигурна, а пушка нямаше.

МЪЖ 1. Къде бяхте?

МУР. На военно обучение. Извикаха ме.

МЪЖ 1. И? Обучихте се и се прибрахте. Какво видяхте? В квартирата ви в Елабуга?

МУР. Миришеше на лук.

МЪЖ 2. Някой е готвил?

МУР. В Елабуга винаги мирише на... лук и тор... Тялото лежеше на дивана. Въжето беше на масата. Марина Ивановна беше със своята престилка с голям джоб... може и да е готвила.

МЪЖ 1. Дайте да обобщим – казахте, че лицето е планирало своето деяние отдавна... сега описвате лицето като домакиня с джоб...

МЪЖ 2 (допълва). Домакиня в престилка с голям джоб!

МЪЖ 1. ...която преди да си тури въжето, решава да ви сготви!?

МУР. Може и да е действала импулсивно.

МЪЖ 2. Опитвахте ли манджата?

МУР. Excusez moi, messieurs, но пак да кажа. не разбирам това вълнение относно Марина Цветаева сега!

МЪЖ 2. Не е въпрос на вълнение, а на протокол.

МЪЖ 1. Кога слязохте в Елабуга?

МУР. На 18 август. След няколко дни Марина Ивановна замина за Чистопол.

МЪЖ 2 (вписва в протокола). Деянието е извършено на тринайсетия ден след пристигането в Елабуга. И?

МУР. В Чистопол й казаха, че ще откриват столова към Литфонда. И Марина Ивановна подаде молба. (*Вади от джоба си малка бележка, четете:*) „До съвета на Литфонда.

Моля да ме приемете на работа на качеството на съдомиячка в откриващата се столова на Литфонда. 26 август 1941 година. Марина Цветаева”. (*Дълга пауза.*) За протокола.

Марина Цветаева беше автор на няколко книги с поезия, първата излиза през 1910 година, когато никой в тази стая още не е бил роден, свободно владееше немски, чешки и английски, френският й беше като роден. Превеждаше Бодлер – френски поет, беше близка с Рилке – немски поет, в сърцето на Париж четеше лекции за Александър Сергеевич Пушкин, руски поет, за Блок и Маяковски. Последната й молба беше да я вземат на работа като миячка на чинии в столовата на Литфонда на Чистопол.

МЪЖ 2. Маяковски е с картонче.

Мур го гледа неразбиращо.

МЪЖ 2. Маяковски е при нас, с картонче, при огнестрелните.

(...)